

Myndigheten Regeringskansliet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas Riksdagens revisorers förslag med anledning av den granskning som revisorerna gjort av myndigheten Regeringskansliet. Revisorerna föreslår tillkännagivanden för regeringen om att den bör påbörja en utvärdering av resultaten av sammanslagningen till en myndighet, se över frågor kring förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen samt lämna resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen. I betänkandet behandlas vidare två motioner som väckts med anledning av förslaget.

Utskottet tillstyrker Riksdagens revisorers förslag och avstyrker motionerna.

Ett särskilt yttrande (m, kd, c) finns i betänkandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund.....	4
Förslagets huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Bestämmelser om regeringsarbetet, tidigare utskottsbehandling och bakgrund till revisorernas förslag.....	6
Bestämmelser om regeringsarbetet.....	6
Utskottets tidigare uttalanden.....	6
Pågående projekt inom Regeringskansliet.....	8
Utvärdering av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet.....	9
Revisorernas förslag.....	9
Motioner.....	11
Personalstorlekens utveckling.....	11
Utskottets ställningstagande.....	12
Förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen.....	13
Revisorernas förslag.....	14
Motion.....	14
Utskottets ställningstagande.....	14
Redovisning till riksdagen.....	15
Revisorernas förslag.....	15
Motion.....	15
Utskottets ställningstagande.....	15
Särskilt yttrande.....	17
Uppgifter för regeringen och Regeringskansliet (punkt 2).....	17
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Riksdagens revisorers förslag.....	18
Följdmotioner.....	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utvärdering av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om en utvärdering av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet. Därmed bifaller riksdagen förslag 2001/02:RR15 yrkande 1 och avslår motion 2001/02:K83 yrkande 1.

2. Uppgifter för regeringen och Regeringskansliet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K83 yrkande 4 och 2001/02:K84.

3. Förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om en översyn av förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen. Därmed bifaller riksdagen förslag 2001/02:RR15 yrkande 2 och avslår motion 2001/02:K83 yrkande 2.

4. Redovisning till riksdagen

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om resultatredovisning till riksdagen för Regeringskansliet. Därmed bifaller riksdagen förslag 2001/02:RR15 yrkande 3 och avslår motion 2001/02:K83 yrkande 3.

Stockholm den 30 maj 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Mats Berglind (s), Lars Hjertén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp) och Åsa Torstensson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagens revisorer har på eget initiativ genomfört en övergripande granskning av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet. Resultatet av granskningen presenterades i rapporten Regeringskansliet – En myndighet, tio departement eller hundra enheter? (rapport 2001/02:4). Rapporten, som bl.a. består av intervjuer med företrädare för departement och offentliga utredningar, har remissbehandlats.

Revisorerna har härefter överlämnat rapporten tillsammans med sitt förslag Myndigheten Regeringskansliet (förslag 2001/02:RR15) till riksdagen.

Två motioner har väckts med anledning av förslaget.

Förslagen till riksdagsbeslut i revisorernas förslag och i motionerna återges i *bilaga*.

Bakgrund

Den 1 januari 1997 omorganiserades Regeringskansliet till en myndighet. Efter ändringar i departementsindelningen består Regeringskansliet i dag av Statsrådsberedningen och tio departement samt av förvaltningsavdelningen. Departementsindelningen fastställs i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Skälet till omorganisationen uppgavs i budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1 utgiftsområde 1) vara att det var nödvändigt att anpassa Regeringskansliets organisation och arbetsformer till de stora krav som ställs på statsförvaltningens högsta ledning, inte minst mot bakgrund av den ökade internationaliseringen och de pågående stora omställningarna inom den offentliga sektorn. Regeringen ansåg att regeringsformens krav på en indelning av Regeringskansliet i departement kunde tillgodoses inom ramen för konstruktionen samtidigt som ökad flexibilitet skulle vinnas.

Konstitutionsutskottet har i sin granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning granskat Regeringskansliet som myndighet (se bet. 1998/99:KU10, 1999/2000:KU10, 2001/01:KU10 och 2001/02:KU10). I granskningen av Regeringskansliet 1999/2000 noterade utskottet att det efter tre års uppföljning inte varit möjligt att få fram en samlad bild av effekterna av 1997 års reform genom vilken Regeringskansliet blev en myndighet. Vid granskningen 2000/01 konstaterade utskottet att den förhoppning som utskottet uttryckt om att Regeringskansliet borde kunna tillhandahålla en

samlad bild av effekterna av 1997 års reform inte hade infriats. Vid den senaste behandlingen hänvisade utskottet till den rapport som Riksdagens revisorer presenterat och som var föremål för remissbehandling samt till att revisorernas slutliga ställningstagande till rapporten och förslag till riksdagen borde avvaktas. Utskottet avsåg att nästa riksmöte fortsätta sin granskning av Regeringskansliet som myndighet.

Förslagets huvudsakliga innehåll

Revisorerna föreslår tillkännagivanden för regeringen om att regeringen bör påbörja en utvärdering av resultaten av sammanslagningen till en myndighet, se över frågor kring förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen samt lämna resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen.

Utskottets överväganden

Bestämmelser om regeringsarbetet, tidigare utskotts- behandling och bakgrund till revisorernas förslag

Bestämmelser om regeringsarbetet

Regeringsformen innehåller vissa bestämmelser om regeringen och regeringsarbetet. Enligt 7 kap. 1 § regeringsformen skall det för beredning av regeringsärenden finnas ett regeringskansli. I detta ingår departement för skilda verksamhetsgrenar. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen, och statsministern utser bland statsråden chefer för departementen.

Närmare bestämmelser om arbetet i Regeringskansliet och departementen finns i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Utskottets tidigare uttalanden

Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 1996/97:KU1) erinrat om att de nämnda bestämmelserna i regeringsformen avser att ge statsministern och regeringen en mycket vidsträckt möjlighet att bestämma regeringens sammansättning och formerna för fördelningen av uppgifterna inom regeringskretsen. Av förarbetena till regeringsformen framgår att det inte ansetts motiverat att i regeringsformen eller annan lag ange ramar för antalet statsråd eller antalet departement. I den proposition genom vilken förslaget till ny regeringsform lades fram för riksdagen anförde föredragande statsrådet emellertid att han ansåg det självklart att riksdagen skulle vara tillförsäkrad ett inflytande i dessa frågor. Detta ansågs uppnås på ett tillfredsställande sätt genom reglerna för riksdagens anslagsmakt (prop. 1973:90 s. 181).

I det nämnda betänkandet (bet. 1996/97:KU1) erinrade utskottet vidare om att riksdagen sedan budgetåret 1994/95 anvisat medel för hela Regeringskansliet utom Utrikesdepartementet i form av ett samlat anslag. Denna ordning hade vid sin tillkomst ansetts stämma väl överens med den syn på regeringens rätt att bestämma över sin egen organisation som kommit till uttryck i regeringsformen. Utskottet ansåg att de skäl som regeringen anförde för den nya organisationen av Regeringskansliet som en myndighet låg i linje med detta synsätt.

I granskningsbetänkande 1998/99:KU10 erinrade utskottet om att det redan inför genomförandet av reformen genom vilken Regeringskansliet blev en myndighet intresserat sig för reformen och dess genomförande samt att ett skäl till utskottets intresse för Regeringskansliets fortsatta utveckling var att riksdagen med den ordning för anslagstilldelningen som numera råder inte har något direkt inflytande över Regeringskansliets organisation och verksamhet. Utskottet uttalade att det är viktigt att Regeringskansliet fungerar väl oavsett

vilken den sittande regeringen är och att det därför fanns anledning för utskottet att följa Regeringskansliets verksamhet även framgent.

Utskottet fann vid det årets granskning att någon analys eller allmän bedömning av vad reformen ditills resulterat i inte hade lämnats. Utskottet utgick från att det skulle bli möjligt för Regeringskansliet att senare lämna en mera preciserad redovisning till utskottet.

Vid det följande riksmötets granskning (bet. 1999/2000:KU10) fann utskottet emellertid att det inte varit möjligt för utskottet att efter tre års uppföljning få fram en samlad bild av effekterna av 1997 års reform, och utskottet ansåg att Regeringskansliet vid nästa års granskning borde kunna tillhandahålla en sådan samlad bild som utskottet efterlyste. Utskottet redovisade att det i frågan om Regeringskansliets resultatrapportering i grunden fanns två skilda uppfattningar: dels utskottets uppfattning, som baserades på Riksdagens revisorers uppfattning att Regeringskansliet bör kunna lämna resultatredovisning som andra myndigheter, dels regeringens uppfattning enligt vilken Regeringskansliet inte bör ha en sådan skyldighet. Denna uppfattning kommer till uttryck i 45 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Utskottet – som tidigare nöjt sig med beskedet att man inom Regeringskansliet arbetade med att utveckla ett system för resultatinformation och emotsett en redovisning av en sådan information vid ett senare tillfälle och som inte fann skäl att frånga sin tidigare redovisade uppfattning om behovet av redovisning av resultat också från Regeringskansliet – ansåg att frågan borde bli föremål för en mera utförlig, principiell analys vid följande års granskning.

Vid granskningen därpå följande riksmöte (bet. 2000/01:KU10) konstaterade utskottet att den förhoppning om att Regeringskansliet borde kunna tillhandahålla en samlad bild av effekterna av 1997 års reform som utskottet givit uttryck för inte kunnat infrias. I svar på frågor av utskottet lämnades visserligen uppgifter om att samverkan mellan departementen främjats på vissa områden och att vissa effektivitetsvinster gjorts, men viktigare var att Regeringskansliet ansåg att det knappast var möjligt att jämföra prestationerna nu och då, dvs. före den 1 januari 1997. Utskottet insåg svårigheterna med detta men ansåg ändå att tydligare svar kunnat ges. En utomstående utredare hade lämnat rapporten Vad kostar det att regera? En studie av Regeringskansliets dimensionering nu och i framtiden (Ds 2000:27). Utskottet konstaterade att frågan om Regeringskansliets resultatredovisning inte förts framåt, trots att den nämnda rapporten gav goda möjligheter till en sådan mera utförlig principiell analys som utskottet efterlyst i samband med föregående års granskning.

Utskottet avvaktade resultatet av dels den aviserade redovisningen av Regeringskansliets dimensionering i vårpropositionen med anledning av den nämnda rapporten, dels den studie som Riksdagens revisorer skulle komma att genomföra på områden som utskottet uppmärksammat i sin hittillsvarande granskning. Utskottet avsåg att följande år mot den angivna bakgrunden fortsätta sin granskning av Regeringskansliet som myndighet.

Vid granskningen under innevarande riksmöte (bet. 2001/02:KU10) hänvisade utskottet till Riksdagens revisorers aviserade förslag till riksdagen och förklarade att utskottet avsåg att fortsätta sin granskning av Regeringskansliet som myndighet under nästa riksmöte.

Utskottet redovisade att den utomstående utredaren i rapporten Vad kostar det att regera? dragit slutsatsen att Regeringskansliet med nuvarande arbetsuppgifter var underfinansierat och att regeringen mot bakgrund av detta i 2001 års ekonomiska vårproposition föreslagit en ökning av anslaget till Regeringskansliet med 160 miljoner kronor för år 2002, ytterligare 80 miljoner kronor för år 2003 samt ytterligare 100 miljoner kronor för år 2004. Riksdagen biföll förslaget.

Utskottet redovisade vidare att regeringen i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1 utgiftsområde 1) under rubriken Regeringskansliets verksamhet beskrivit bl.a. genomförda och pågående förändringar i Regeringskansliets organisation och verksamhet. Beträffande 1997 års omorganisation av Regeringskansliet anförde regeringen att ett syfte med sammanslagningen var att effektivisera Regeringskansliets arbete, inte minst på den administrativa sidan. Det interna utvecklingsarbetet behövde effektiviseras. Sammanslagningen skedde enligt regeringen också mot bakgrund av att Regeringskansliet ansågs vara sektoriserat och att sektorsövergripande politiska prioriteringar hade svårt att få fäste. Ett annat skäl till sammanslagningen var enligt regeringen att den dåvarande organisationen formades när de internationella aspekterna inte var tillnärmelsevis lika starka som nu. – Enligt regeringen var uppgiften att effektivisera, samordna och utveckla Regeringskansliet en komplicerad uppgift som kräver långsiktighet, uthållighet och målmedvetenhet. För att lyckas måste förändringsarbetet enligt regeringen präglas av en helhetssyn och ett gemensamt agerande, och utvecklingsarbetet måste pågå fortlöpande. I propositionen anförde regeringen också att dimensioneringen av Regeringskansliet kontinuerligt behöver ses över och att det därtill ständigt måste prövas om arbetet i Regeringskansliet utförs på ett tillräckligt effektivt sätt och om Regeringskansliets resursanvändning är optimal.

Pågående projekt inom Regeringskansliet

Som nämns i Riksdagens revisorers rapport och förslag har regeringen den 21 september 2001 beslutat genomföra ett projekt för effektivisering och rationalisering av Regeringskansliet (SB2001/8259). Arbetet leds av en styrgrupp under ledning av statsministerns statssekreterare. Projektet skall avslutas med en rapport till regeringen senast i oktober 2002.

I uppdragsbeskrivningen anges att Regeringskansliets verksamhet skall präglas av hög kostnadseffektivitet samt att ett effektivare utnyttjande av Regeringskansliets resurser skapar utrymme för att tillgodose behovet av ökade resurser för kärnverksamheten och för att i framtiden kunna möta krav på nya insatser utan att Regeringskansliets samlade resursbehov behöver öka i den takt som skett under 1990-talet.

De åtgärder som föreslås för effektivisering och rationalisering av Regeringskansliet skall åtföljas av en kostnads- och nyttoanalys som belyser

- förväntade effekter av åtgärderna
- vinsterna och besparingarna av åtgärderna och var i organisationen dessa uppstår
- konsekvenserna för styrning och ledning
- konsekvenserna för verksamheten och organisationen
- personalmässiga konsekvenser, inklusive konsekvenserna för arbetsbelastning och arbetsmiljö
- hur åtgärderna skall genomföras
- kostnaderna för genomförandet.

En plan för uppföljning och utvärdering av de föreslagna åtgärderna skall också föreslås.

I uppdraget ingår att se över och analysera arbets- och ansvarsfördelningen mellan Regeringskansliet och myndigheterna och föreslå eventuella förändringar samt att pröva fördelningen och dimensioneringen av olika delar av Regeringskansliets verksamhet.

Utvärdering av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen – som Riksdagens revisorer föreslagit – ger regeringen till känna att en utvärdering av resultaten av Regeringskansliets sammanslagning till en myndighet behövs och bör påbörjas snarast. Utskottet avstyrker motionsyrkanden i ämnet.

Revisorernas förslag

Revisorerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast möjligt skall påbörja en utvärdering av resultaten av sammanslagningen till en myndighet.

Revisorerna understryker vikten av en situations- och verksamhetsanpassning av styrformer, verksamhetsplanering och utvecklingsarbete i Regeringskansliet. Vissa funktioner, t.ex. arbetsgivarrollen, ekonomisk redovisning och kunskap samt samordning i samband med upphandling av konsulter, kan enligt revisorerna behöva stärkas, vilket dock inte nödvändigtvis innebär en centralisering i alla delar. Enligt revisorerna finns här många avvägningsfrågor av stor betydelse för Regeringskansliets framtida funktion som ett effektivt instrument för regeringen.

Revisorerna anser att tillräcklig tid har förflutit sedan sammanslagningen för att man nu skall kunna göra en ordentlig utvärdering av resultatet och styrsystemen. De hänvisar till att regeringen den 21 september 2001 (SB2001/8259) har tillsatt en utredning om effektivisering och rationalisering

av Regeringskansliet. Därutöver behövs enligt revisorerna en utvärdering av resultaten av sammanslagningen, och en sådan bör påbörjas snarast möjligt.

Revisorerna påpekar att i den rapport som ligger till grund för revisorernas förslag inriktningen och metodiken begränsades till motiven bakom sammanslagningen. Regeringskansliet sågs som i princip en statlig förvaltningsmyndighet, där fokus låg på de förvaltningsmässiga motiven bakom sammanslagningen. Granskningen i rapporten utgick från det mål som regeringen slagit fast för myndigheten, nämligen att Regeringskansliet skall vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik.

Revisorerna framhåller i förslaget att vissa av de problem som beskrivs i beslutsunderlaget inte är klart definierade eller kvantifierade, dvs. det finns begränsat med information om utgångsläget. Inom ramen för granskningen har sådan information enligt revisorerna inte heller gått att uppbringa. En annan komplikation är att förutsättningarna för departementens arbete i stor utsträckning även påverkas av andra faktorer än det förändrings- och förnyelsearbete som bedrivits sedan år 1997. Sammantaget finns enligt revisorerna inget material framtaget av Regeringskansliet som kan ge underlag för att göra en jämförelse mellan före och efter sammanslagningen, och det har inte heller varit möjligt för revisorerna att "återskapa" sådana underlag. Därigenom är det enligt revisorerna svårt att i kvantitativa termer beskriva hur situationen i Regeringskansliet hade sett ut i dag om sammanslagningen inte ägt rum – ett kontrafaktiskt referensalternativ. Slutsatsen i rapporten är att detta gör kvantifierade undersökningar av målsättningarna för sammanslagningen mindre intressanta, eftersom det inte går att säga om resultatet är bra eller dåligt. I stället har revisorerna valt en kvalitativ ansats för sin granskning:

- genom att kartlägga verksamheter i Regeringskansliet synliggöra arbetsprocesserna i myndigheten,
- genom att undersöka hur dessa arbetsprocesser utförs skapa sig en uppfattning om huruvida Regeringskansliet lever upp till sitt övergripande mål att vara ett effektivt och kompetent instrument åt regeringen, t.ex. samordning inom och mellan departement,
- genom att jämföra detta med innehållet i Regeringskansliets förändrings- och förnyelsearbete göra en bedömning av huruvida detta arbete varit framgångsrikt eller ej i relation till regeringens egna syften med sammanslagningen.

Revisorerna hänvisar också till att i rapporten betonats kompetensfrågornas vikt och deras samband med dimensioneringen av Regeringskansliet samt till att regeringen har berört denna problemställning i uppdragsbeskrivningen till den av regeringen tillsatta, nämnda utredningen. Där anges bl.a. att ett effektivare utnyttjande av Regeringskansliets resurser bör ske utan att Regeringskansliets samlade resurser behöver öka i den takt som skett under 1990-talet.

Revisorerna bedömer att kompetensfrågorna är av avgörande betydelse för att Regeringskansliet skall kunna möta de ökande kraven på flexibilitet och effektivitet.

Motioner

I *motion K83 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkande 1* begärs att regeringen låter påbörja en utvärdering av resultaten av sammanslagningen utgående från de förutsättningar och restriktioner som anges i motionen. Motionärerna anför att förändringar i form av departementsammanslagningar eller uppdelningar kan vara ett naturligt sätt att vid regeringsskiftet eller ombildningar tillgodose regeringens behov av att genomföra sin politik på bästa sätt. Detta innebär att både den tid och genomförandeprocess som kan vara naturliga när en myndighet ombildas inte är tillämpliga på Regeringskansliet. Enheterna är kärnan i Regeringskansliets administrativa struktur, vilket innebär att förändringarna inte har någon avgörande betydelse så länge den grundläggande enhetsstrukturen består, om än i nya departementskonstellationer. Utvärderingen bör enligt motionärerna kunna utföras av extern expertis.

I *samma motion yrkande 4* begärs ett tillkännagivande för regeringen om behovet av att hålla åtskillnad mellan regeringens arbete med politiskt planerings- och beslutsarbete samt myndigheternas verkställande uppgifter. Regeringskansliet får enligt motionärerna inte förvandlas till att fungera också som en ordinär statlig myndighet. Den personalökning med 20–25 % som skett under den sittande socialdemokratiska regeringen är enligt motionärerna delvis en följd av att regeringen börjat uppträda som en verkställande myndighet. De särskilda medel till regeringens förfogande som regeringen disponerar och fördelar har kritiserats av Riksdagens revisorer i annat sammanhang, och motionärerna anser att medlen i hög grad har fungerat som gåvor som regeringsledamöterna kunnat strö ut vid besök i olika delar av landet.

I *motion K84 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)* föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för dimensioneringen av myndigheten Regeringskansliet. Regeringen har enligt motionärerna sedan 1997 haft problem med att tydligt visa vilken den optimala dimensioneringen av Regeringskansliet är. Anslagen till området har ökat mycket kraftigt, anför motionärerna, och ordförandeskapet i EU kan inte utgöra enda förklaringen till den totala resursökningen. Motionärerna hänvisar till att regeringen själv har anført att dimensioneringen av Regeringskansliet kontinuerligt behöver ses över och att det därtill ständigt måste prövas om arbetet i Regeringskansliet utförs på ett tillräckligt effektivt sätt. Enligt motionärerna är det viktigt att redovisa produktivitet och resultat i förhållande till de stora anslagsposterna, vilket inte regeringen lyckats göra på ett tillfredsställande sätt. Motionärerna lyfter fram ett remissvar som påtalar det unika svenska systemet med små departement som främst fungerar som sekretariat till ministrarna. Mot den bakgrunden verkar enligt motionärerna Regeringskansliets bemanning med 4 000 personer vara mycket.

Personalstorlekens utveckling

I Riksdagens revisorers rapport påpekas att bland motiven bakom sammanslagningen av departementen år 1997 fanns en önskan om att kunna se över

Regeringskansliets totala kompetensförsörjning och att samordningsmöjligheter skulle utnyttjas. Revisorerna påpekar i rapporten att Regeringskansliet totalt sett utökat sin personal med ungefär 600 personer mellan åren 1996 och 2000, från ca 3 900 personer till ca 4 500. I genomsnitt ökade Regeringskansliet med mellan 100 och 150 personer om året under denna period, vilket motsvarar en ökning med ca 3 % per år.

Under en följd av år har konstitutionsutskottet i sina granskningsbetänkanden redogjort för personalutvecklingen i Regeringskansliet. Av utskottets senaste granskning (bet. 2001/02:KU10) framgår att antalet tjänstgörande i Regeringskansliet utom Utrikesdepartementet den 31 oktober 2001 var 2 550. Ökningen av antalet anställda, som 1974 hade varit 1 250, hade sedan 1990 utvecklats på följande sätt:

År	Antal
1990	1 786
1991	1 803
1992	1 720
1993	1 849
1994	1 846
1996	2 157
1997	2 233
1999	2 307
2000	2 435
2001	2 550

Utskottet konstaterade att Regeringskansliets sammanlagda antal tjänstgörande fortsatt att öka även under år 2001. En del av förklaringen till detta kunde enligt utskottet vara att arbetsuppgifterna blivit fler. Utskottet ansåg att antalet tjänstgörande inte kunde eller borde vara statiskt men såg med uppmärksamhet på den fortgående ökningen. Organisationen borde enligt utskottet kunna anpassas till arbetsuppgifterna på andra sätt än att antalet tjänstgörande ständigt ökar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid tidigare granskning, som framgår ovan, efterlyst en utvärdering från Regeringskansliets sida av den genomförda sammanslagningen av Regeringskansliet till en myndighet. Riksdagens revisorer har nu gjort en granskning i samma ämne och också funnit att tillräcklig tid har förflutit sedan sammanslagningen för att en ordentlig utvärdering av resultaten och styrsystemen skall kunna göras. Utskottet delar revisorernas bedömning att en utvärdering av resultaten av sammanslagningen behövs och bör påbörjas snarast. Regeringen bör se till att en sådan utvärdering – där hänsyn får tas till att förutsättningarna för departementens arbete i stor utsträckning även påverkas av andra faktorer än förändrings- och förnyelsearbetet sedan år 1997 – kommer till stånd och redovisa resultatet och sina slutsatser av den för riksdagen.

En utvärdering begärs även i motion K83 (fp) yrkande 1. Utskottet utgår från att vid behov extern expertis anlitas vid utvärderingen och att enheternas roll som kärnan i Regeringskansliets administrativa struktur beaktas. Utskottet anser därmed att motionsyrkandet är tillgodosett genom vad utskottet anfört och avstyrker det.

I samma motion tas också upp frågan om förhållandet mellan Regeringskansliet och myndigheterna, särskilt såvitt avser fördelningen av medel till regeringens förfogande. Utskottet vill i denna fråga hänvisa till att utskottet i betänkande 2001/02:KU5 tagit ställning till ett förslag från Riksdagens revisorer angående anslag som regeringen disponerar och fördelar. Utskottet ställde sig då bakom revisorernas förslag om tillkännagivanden för regeringen som sammanfattningsvis gällde vad revisorerna anfört om regeringen som bidragsfördelare samt om bättre beslutsunderlag och en utökad resultatrapportering, förbättrad bidragshantering, skärpta krav på redovisning och revision och en samlad översyn av föreskrifter m.m. Resultatet av översynen borde redovisas för riksdagen senast i samband med budgetpropositionen för år 2003. Riksdagen följde utskottets förslag, och tillkännagivandena gjordes i november 2001. Med hänvisning till detta avstyrkte utskottet i sitt nyligen avgivna betänkande 2001/02:KU26 Östersjömiljarderna motionsyrkanden liknande det nu aktuella. Utskottet avstyrker därmed också motion K83 (fp) yrkande 4.

I den utvärdering som utskottet i likhet med Riksdagens revisorer nu förordar bör även principerna för Regeringskansliets dimensionering komma att belysas. Som påpekas i motion K84 (kd) har regeringen själv anfört att dimensioneringen av Regeringskansliet kontinuerligt behöver ses över och att det därtill ständigt måste prövas om arbetet i Regeringskansliet utförs på ett tillräckligt effektivt sätt. Utskottet anser inte att något tillkännagivande behövs med anledning av motionen.

Förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen – som Riksdagens revisorer föreslagit – ger regeringen till känna att frågorna om förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen bör ses över. Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att ett eventuellt behov av en opolitisk förvaltningschef i departementen inte skall kunna ingå i översynen.

Revisorernas förslag

Revisorerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall se över frågor kring förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen.

Revisorerna erinrar om att regeringen själv inom vida ramar bestämmer formerna för sitt arbete, vilket även omfattar Regeringskansliets organisation och uppgifter. Den genomförda granskningen aktualiserar dock enligt revisorerna frågeställningar som är av stor betydelse för Regeringskansliets effektivitet. Frågor om förvaltningsavdelningens roll, statssekreterarens funktion och eventuella behov av opolitiska chefstjänstemän på departementen ser revisorerna som sådana frågeställningar. De bör enligt revisorerna behandlas av regeringen i samband med behandlingen av regeringens egen utredning om effektivitet och rationalisering av Regeringskansliet och i samband med den av revisorerna föreslagna utvärderingen av sammanslagningen till en myndighet.

Motion

I motion K83 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkande 2 föreslås att riksdagen avslår förslaget att pröva införande av förvaltningschefer i varje departement. Motionärerna anser att en sådan förändring skulle göra Regeringskansliet mera likt en vanlig myndighet och försvåra för en regering att snabbt genomföra sin politik.

Utskottets ställningstagande

Som även Riksdagens revisorer påpekat bestämmer regeringen själv inom vida ramar formerna för sitt arbete, vilket även omfattar Regeringskansliets organisation och uppgifter. Som utskottet tidigare framhållit är det emellertid viktigt att Regeringskansliet fungerar väl oavsett vilken den sittande regeringen är, och riksdagen har inte minst av det skälet anledning att följa och ha möjlighet att anlägga synpunkter på ledningsfunktionerna inom Regeringskansliet.

Regeringen har, som också nämns i revisorernas förslag, beslutat ett projekt för effektivisering och rationalisering av Regeringskansliet. I detta projekt bör enligt utskottets uppfattning en sådan översyn av förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen som revisorerna föreslår kunna passa in. Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen till känna som sin mening att regeringen bör se över frågor kring förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen samt redovisa resultatet av sin översyn för riksdagen.

Utskottet vill inte från början utesluta möjligheten att i en sådan översyn även ta med frågan om ett eventuellt behov av opolitiska förvaltningschefer utöver de opolitiska chefstjänstemän som nu finns. Utskottet avstyrker således motion K83 (fp) yrkande 2.

Redovisning till riksdagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen – som Riksdagens revisorer föreslagit – ger regeringen till känna att regeringen skall lämna resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen i Regeringskansliet. Utskottet anser att ett motionsyrkande om detta är tillgodosett och avstyrker yrkandet.

Revisorernas förslag

Revisorerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall lämna resultatredovisning till riksdagen för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen i Regeringskansliet.

Revisorerna betonar vikten av att Regeringskansliet är ett föredöme för andra myndigheter och anser att Regeringskansliet skall lämna resultatredovisning som i princip andra myndigheter. De hänvisar till att riksdagen i samband med behandlingen av deras förslag om anslag som regeringen disponerar och fördelar (förslag 2000/01:RR14, bet. 2001/02:KU5, rskr. 2001/02:39–41) uttalat att samma krav bör ställas på regeringen när den hanterar bidragsmedel som på varje annan statlig myndighet. Revisorerna anser nu att kraven på resultatredovisning m.m. bör utvidgas till att även omfatta kärnverksamheten i Regeringskansliet. Redovisningen bör innehålla rapportering om utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen.

Motion

I motion K83 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkande 3 föreslås att riksdagen skall begära att regeringen lämnar resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen.

Utskottets ställningstagande

Som nämnts ovan har utskottet i ett granskningsbetänkande (bet. 1999/2000:KU10) redovisat att när det gäller frågan om Regeringskansliets resultatrapportering i grunden finns två skilda uppfattningar: dels utskottets uppfattning, som baseras på Riksdagens revisorers uppfattning att Regeringskansliet bör kunna lämna resultatredovisning som andra myndigheter, dels regeringens uppfattning enligt vilken Regeringskansliet inte bör ha en sådan skyldighet. Utskottet ansåg att frågan borde bli föremål för en mera utförlig, principiell analys vid följande års granskning.

Utskottet konstaterar att Riksdagens revisorer i sin rapport gjort en genomgång av behovet av resultatredovisning för Regeringskansliet. Utskottet delar revisorernas bedömning, bl.a. av vikten av att Regeringskansliet är ett föredöme för andra myndigheter, och föreslår att riksdagen skall ge regering-

en som sin mening till känna att regeringen till riksdagen skall lämna en resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen i Regeringskansliet.

Genom detta tillkännagivande tillgodoses även motion K83 (fp) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Uppgifter för regeringen och Regeringskansliet (punkt 2)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Lars Hjertén (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m) och Åsa Torstensson (c).

Som anförs i motion K84 har regeringen själv framhållit att dimensioneringen av Regeringskansliet behöver ses över kontinuerligt och att det ständigt måste prövas om arbetet i Regeringskansliet utförs på ett tillräckligt effektivt sätt. Vi anser inte att regeringen på ett tillfredsställande sätt lyckats redovisa produktivitet och resultat i förhållande till de stora anslagsposterna. Vi anser emellertid att den utvärdering som nu skall göras, tillsammans med regeringens egen översyn av möjligheterna till effektivisering och rationalisering av Regeringskansliet, bör avvaktas. Vi avstår därför från att reservera oss.

Förteckning över behandlade förslag

Riksdagens revisorers förslag

2001/02:RR15 vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast påbörjar en utvärdering av resultaten av sammanslagningen till en myndighet (2.2).

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ser över frågor kring förvaltningsavdelningens roll och ledningsfunktionerna i departementen (2.3).

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall lämna resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen i Regeringskansliet (2.5).

Följdmotioner

2001/02:K83 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen låter påbörja en utvärdering av resultaten av sammanslagningen utgående från de förutsättningar och restriktioner som anges i motionen.

2. Riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag om att pröva införandet av förvaltningschefer i varje departement.

3. Riksdagen begär att regeringen skall lämna resultatredovisning för Regeringskansliet inklusive en redovisning av utvecklingsarbetet och kompetensförsörjningen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anges om behovet av att hålla åtskillnad mellan regeringens arbete med politiskt planerings- och beslutsarbete samt myndigheternas verkställande uppgifter.

2001/02:K84 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om principerna för dimensioneringen av myndigheten Regeringskansliet.